

Hembygdsnytt

Museet Kvarnvikens Kvarn och Såg

Våren 2010

*Kvarndagarna 23 maj och
12 september
Se programmet på tidningens baksida*

Historier från Kvarnviken

Museet Kvarnvikens Kvarn och Såg

Vi kommer även i år att ha två kvarndagar som är öppna för allmänheten. Datumen är 23 maj och 12 september. Öppettider är som vanligt 11-16.

Försäljning av nymalet mjöl av ekologiskt odlad säd, kaféet är öppet med kaffe, hembakat bröd och försäljning av hemlagad saft och sylt.

Den 23 maj har vi också musikunderhållning med gruppen Bandhundarna, från ca kl 12.

Se mer information på hemsidan:

www.kvarnvikensmuseum.se

Just nu pågår renovering av havrekrossen i kvarnen. Vi fick förra året ett bidrag för detta från Riksantikvarieämbetet. Arbetet ska förhoppningsvis bli klart under 2010.

Vi jobbar fortfarande med att söka bidrag till att inreda toaletter för besökare i kvarnen. Arbetet med toaletterna är påbörjat, men det saknas pengar för att kunna köpa in allt material mm. Styrelsen beslutade att avsätta 10.000:- för att kunna påbörja arbetet, men det räcker tyvärr inte så långt.

Björn Mellström, ordförande

Museet Kvarnvikens Kvarn och Såg

c/o Mellström

Box 3014

161 03 Bromma

Hemsida: www.kvarnvikensmuseum.se

Ljunglöf

Berättat av Sven Mellström

Jag ska berätta lite om familjen Ljunglöf, som var ägare till Räcksta, Beckomberga och Blackeberg. Blackeberg var Knut Ljunglöfs sommarhus, det vi idag kallar Blackebergs slott. Det var tidigare en träbyggnad men ca 1870 byggde han det här nya huset och rev det gamla. Det fanns även ett väldigt fint stall med många finna hästar. Det fanns mycket tjänstefolk som skötte om parken, trädgården och hästarna. Troligen åkte väl Knut Ljunglöf i någon hästdiligens in till staden när han skulle jobba på sitt tobaksföretag.

Att jag känner till lite om familjen Ljunglöf beror på att min farmor som bodde hos oss här i Kvarnviken så länge hon levde, satt här i gungstolen och berättade gamla minnen ibland och jag har väl kommit ihåg en del. Bland annat så berättade hon att Knut Ljunglöf var väldigt sportig. Han gick varje dag, sägs det, till Räcksta Gård och inspekterade. Räcksta Gård var ju en mönstergård och fått utmärkelser för att den var så fin. Knut jagade också. Jag har hört rykten om att Knut runt 1872 skulle ha skjutit en varg här i Kvarnviken, nere på berget vid båtklubben. Vet inte om det stämmer men det har jag hört sägas.

Knut Ljunglöf hade även ett båtintresse, han hade en lustjakt som han hade både skeppare och maskinist på som låg vid Blackeberg. Tror att han tidigare även hade en segelbåt som han seglade med.

Knut hade en son, Robert, som sedan tog över hela det Ljunglöfska huset. Jag har för mig att Knut dog 1922.

Det var mycket anställt folk på Blackeberg, bland annat min farmors bror och min farmors syster och även min farmor vid något tillfälle som ung. På lördagarna på somrarna så hade tjänstefolket som då var lediga, dans på

bryggan vid Blackeberg. Vet inte om det är samma brygga som finns idag, den kanske är nyare. Vid bryggan lade båtarna till som gick från Stockholm ut till Svartsjölandet, Enköping, Uppsala och över allt. Så det kom ut folk även från staden som dansade på bryggan vid Blackeberg. Då kunde man se de gamla Ljunglöf promenera i parken för de var ju för fina för att vara med på dansen. Den stackars sonen Robert gick några steg efter och verkade ha tråkigt.

På Räcksta Gård hade Ljunglöf en förvaltare som skötte gården som hette Rustan. Det minns jag att farmor berättade, det namnet har jag lagt på minnet. Det var nog ett gammalt militärt namn. På den tiden var det mycket folk på Räcksta, det var statarsystem på den tiden. Det var mycket jobb, bara med att mjölka till exempel, så det gick åt många mjölkpigor. Förvaltaren Rustan hade en mycket vacker dotter och Robert Ljunglöf, när han blev lite äldre, hade en liten romans med henne. Det var något som de gamla Ljunglöf inte visste om men tjänstefolket visste ju om det. En vacker dag så sprack den bubblan och Roberts föräldrar fick reda på att han hade sällskap med en flicka på Räcksta. Då blev han omedelbart skickad till England på utbildning.

Robert var i England ett tag och kom hem och var sjuk, han hade dragit på sig någon könssjukdom. Han gifte sig senare med en engelsk lady som antagligen hade mycket pengar. Men de fick aldrig några barn, så det Ljunglöfska imperiet upphörde i och med Roberts bortgång 1950. Han var med i någon religiös sekt som inte trodde på läkarvetenskapen så han dog i en blindtarmsinflammation. Han hade då testamenterat bort mycket av sin förmögenhet till välgörande ändamål. Robert var också en mycket framgångsrik affärsman och bland annat så startade han försäkringsbolaget Skandia.

Robert Ljunglöf sålde gårdarna Råcksta, Beckomberga, Vällingby, Blackeberg med mera till Stockholms Stad 1927 för en summa någonstans runt 3,5 miljoner. Det kanske inte låter så mycket idag men 1927 var det en otrolig summa. Roberts trotjänare som bodde i husen i Vällingby fick bo kvar till döddagar.

Bostadshuset i Kvarnviken, 1951

Gäddorna i Kvarnsjön Berättat av Sven Mellström

På vintern, jag tror det var 1946, var det väldigt kallt och det fanns väldigt mycket gädda i Kvarnsjön. Jag har hört att Ljunglöf hade planterat in gädda i sjön. På vårarna, när gäddorna lekte, så var det stora våtmarker mot Ängby och även upp mot Oljeberget där det var upp till en halvmeter djupt med vatten. Där lekte gäddorna något alldeles otroligt. Det plaskade överallt, det fanns massor av gäddor. De fick väl problem med maten förstår jag, så mycket mörkt fanns det väl inte i sjön.

På vintern 1946 var det väldigt kallt och sjön frös till och gäddorna fick syrebrist i sjön. Sjön kvävde som man sade på fackspråk. Isen blev så tjock så att det blev ingen syresättning av vattnet. Normalt så får väl vattnet syre från ytan men isen hindrade det.

Det kom en bonde till kvarnen med några säckar säd som skulle malas. Det var inget stort lass så det fanns vatten i sjön så det räckte att mala med. Jag startade turbinen, det var väldigt hopfruset men det gick och jag malde lasset med säd, bonden åkte hem och det var inte mer med det.

Men på kvällen någon dag efter malningen så var det ett himla oväsen nere på Mälaren. Det var så att det vatten som hade kommit från Kvarnsjön och runnit igenom turbinen hade runnit ut ovanpå Mälarens is och sedan frusit. Gäddorna i Kvarnsjön, som väl var alldeles för många, hade känt att vattnet satte sig i rörelse och passade på att gå med vattnet ut. Det gjorde de aldrig annars, men de följde med vattenströmmen ut för att kanske få nytt friskt vatten. När de passerade turbinen så blev de hackade i ungefär två tum långa bitar. Gäddbitarna flöt sedan ut med vattnet på Mälarens is. Det var ingen liten sjö som blev på isen, det

var nästan över till Lovö. På natten blev det väldigt kallt och gäddbitarna frös fast. Det oväsen som jag hörde var traktens rävar som hade upptäckt gäddbitarna i isen. Bitarna stack väl upp så mycket så att rävarna fick smak på dem, men kom inte åt dem i isen. Det var nog 5-6 rävar som gick och skrek, det var i mars det här så det var väl parningstid också.

Efter den vintern så försvann gäddorna från Kvarnsjön. Många av gäddorna dog i sjön på grund av syrebrist. På våren när isen försvann kunde man se gäddkadaver ligga och flyta. Sedan blev det aldrig mer någon gädda i sjön. Idag finns det lite småfisk, mört, sarv och liknande. Det brukar vara folk som fiskar i sjön för att ha som bete.

Numera finns det också lite kräftor i Kvarnsjön. När vi rensade gallret vid turbininloppet i höstas så hittade vi en död kräfta, men det bevisar ju att det finns kräftor. Jag har även en gång hittat en levande kräfta i turbinen. Det har också varit någon fiskeförening här och provfiskat efter kräftor i sjön och fått några stycken.

Kvarnsjön, september 2009

Kvarndagarna under 2010 är 23 maj och 12 september.

Söndag 23 maj har vi årets första kvarndag. Som vanligt så kommer vi att mala och sälja mjöl av ekologiskt odlad säd. Kaféet kommer att vara öppet med försäljning av kaffe, hembakat bröd och hemlagad saft och sylt. Gratis inträde.

Öppettider är som vanligt 11-16.

Vi kommer även att ha musikunderhållning med gruppen Bandhundarna, start ca kl. 12.

12 september är också Kulturarvsdagen

Vill du vara med och hjälpa till i föreningen? Din hjälp behövs i styrelsen, på kvarndagarna och med andra arbeten i kvarnen. Du kanske har egna förslag på vad du kan hjälpa till med. Hör av dig till styrelsen.

Besök även vår fina hemsida:

www.kvarnvikensmuseum.se

